

PAKSI DINOSZAURUSZ

Az egyébként is izgatott közvéleményünkben, a magyar-orosz erőműépítés, nagyon nehéz keretek között tartható ellenérzéseket hozott felszínre. Nem teljesen légből kapott, a rendszerváltás előtti években átélt Duna-Gate ügyére gondolni. A suszter maradjon a kaptafánál elvet vallva, írásomban a tervezett fejlesztés szűkebben vett gazdasági hatásait vizsgálom, ilyen aspektusból vetek fel néhány megfontolásra érdemes gondolatot. Hangsúlyozva, hogy az eddig napvilágra került gazdasági feltételek, információk egy alaposabb gazdasági értékeléshez elégtelenek, így jogos az a feltételezés, hogy a kormány sem készített a valós várakozásokat megalapozó számításokat. Az ellátásbiztonsággal, a nemzeti szuverenitással, az olcsóságról és a munkahely teremtéséről szóló kormányzati szlogenek, egyrészt nem megalapozottak, másfelől inkább hiteket és érzelmeket tükröznek, amelyek gazdasági értékelése reménytelen.

Szükségesnek tartom, a fontosabb gazdasági vonatkozások tárgyalása előtt hangsúlyozni, az atomenergia szerepének a nemzetközi és a hazai villamosenergia-termelésben elfoglalt szerepe nem igazán istenkáromlás. Az atomenergia jelenleg is, a legtöbb szakember szerint is, a következő fél évszázadban is komoly szerepet játszik a villamosenergia igények kielégítésében. A politikailag érzékeny orosz szerep sem igazán szentségtörés, hiszen Oroszország az atomerőmű-gyártásban az elsők között van, a szóban lévő 1200MW-os blokk, a megemelt EU biztonsági rendszer követelményeinek teljességgel megfelel.

Gazdasági szempontból az igazi nagy kérdés Paks fejlesztésével kapcsolatosan, hogy összhangban van-e, megfelel-e a magyar társadalom és gazdaság nehezen változtatható adottságainak és a jövő követelményeinek. Aligha vitatható, hogy Magyarország tőkében, fejlesztési forrásokban meglehetősen szűkös adottságokkal rendelkezik, a másik meghatározó növekedési tényezőben viszont, a munkaerő tekintetében relatíve, nemzetközi összevetésben előnyös vagy legalábbis előnyössé tehető pozícióban van. Jelenleg, és feltételezhetően az atomerőmű építésének időszakában ezek a meghatározottságok még inkább fontossá válnak, különös tekintettel eladósodottságunk kialakult szintjére, a beruházások rendkívül alacsony arányára, a hitelforrások kamatának és felárainak rendkívül súlyos voltára. Márpedig az energia szektor egészében, különösen pedig a villamosenergia szektor és benne az atomerőmű, az egységnyi GDP-re számított beruházási költség tekintetében talán a nemzetgazdaságban a legmagasabb, a nemzetgazdasági átlagos tőkeigény többszöröse. Az atomerőmű építésével tehát akarva, nem akarva, a magyar gazdaság számára nagyon szűkös, a nemzetközi átlagnál csak jóval nagyobb kamattal és felárakkal elérhető fejlesztési erőforrásokat építünk be a megtérülés reménye nélkül, hosszú évtizedekre, amelyek elengedhetetlenül fontosak lennének az új, munkahelyeket is teremtő, versenyképessé tehető más, például feldolgozóipar, hightech iparok, szolgáltatások stb. kiépítéséhez. Ráadásul, a régi és az új blokkok egyidejű működésének időszakában, a hazai villamosenergia igényeket jóval meghaladó kapacitásokat termelnek, részben szükségszerűen exportra vagy rendkívül energiaigényes ágazatok táplálására. Az egyik rosszabb, mint a másik: tartósan tőkét exportálni az elemi költségek megtérülése nélkül, miközben itthon a legszükségesebb fejlesztésekre sincs fejlesztési forrás.

A másik, fontos mérlegelendő gazdasági követelmény, hogy a valóság miatt jelentősen visszaesett hazai villamosenergia igény és a várhatóan csak lassan növekvő gazdaság, különösen pedig a lakossági fogyasztás mérsékelt bővülése 2025-ig, csak nagyon szerény, évi 0,5-0,6%-os igénynövekedést valószínűsít. Nem beszélve arról, hogy a hazai erőmű-kapacitás éves kihasználtsága jelenleg 40% alá csökkent, miközben az olcsóbb import aránya a teljes energiaigény 30%-ára ugrott. Igaz, a jelenlegi erőműi kapacitásaink egy jelentős része elavult, rossz hatásfokú és környezetszennyező, de amennyiben az EU felé 2020-ig vállalt 13-14%-os nagyságú megújuló energiaforrásokra alapozó erőművek megépülnének, nincs szükség további erőmű-kapacitásra, különösen alaperőművek építésére. Az új atomerőmű blokkok belépését, a 2032-től fokozatosan leálló blokkokhoz időpontjára kellene időzíteni. A döntés „koraszülött” volta nem csak a hazai villamosenergia igények várható alakulása tükrében értelmezhető, hanem abban is, hogy jelenleg a világban súlyos bizonytalanság alakult ki a villamosenergia-termelés jövőbeni tüzelőanyagait illetően. Bár a bizonytalanság minden időben jellemző, de egy évtizeddel később talán megalapozottabban lehetne eldönteni, hogy a jelenlegi atomblokkok helyettesítése milyen erőforrásokra

alapozzon.

A közvéleményt leginkább érintő és érdeklő, a kormányzat által sulykolt olcsóság kérdése. Ami az egész ügyben biztosan állítható az az, amely egybeesik a nemzetközi szakértők vélekedésével, hogy évtizedes kitekintésben az energiahordozók árai, különösen pedig a villamosenergia ára, az inflációt 1.0 százalékponttal meghaladóan emelkedik. Figyelembe veendő, hogy a jelenlegi villamosenergia árak sem itthon, sem az EU-ban nem fedezik a valós költségeket, így hosszabb távon az áremelkedés elkerülhetetlen. Ami a tervezett atomerőmű olcsóságát illeti, ha csak a közreadott 10-12 milliárd eurós megvalósítási költségből indulunk ki az ugyancsak közreadott 30 éves visszafizetést, 50 éves erőműműködést és 80%-os kihasználást veszünk alapul, akkor a Paks II-ben előállított minden egyes kWh, csupán a tőkeköltsége 20-22Ft/kWh-ra adódik, ez azonban nagy valószínűséggel igen alábecsült érték. Egyrészt, mert nemigen volt még példa arra, hogy az ilyen egyedi beruházások határidőre és a tervezett költségkereteken belül megvalósultak volna. Másrészt, az erőmű-beruházáshoz általában jelentős további beruházási igények adódnak, például hálózatbővítés, bizonyos nagyságú tartalékkapacitás stb., és végül, az atomerőmű működése során igen jelentős javítás, karbantartás, atomtöltet, munkabér stb. költségek merülnek fel, amelyek tapasztalataink szerint, a teljes egységköltség több mint 20%-át tehetik ki. Az adókat nem számítva, a várható nagykereskedelmi ár 30Ft/kWh körül remélhető, amely a jelenlegi árak kétszerese, a mostani paksi egységköltség közel háromszorosa. A várható tőkeköltségeket nagyban befolyásolja a forint árfolyamának alakulása, tehát amennyiben az elmúlt évtizedben jellemző romlási ütem tartós marad, ez drasztikusan növeli a bemutatott egységköltségeket. Az a kormányzati elképzelés, hogy az egységköltség közel 80%-át kitevő tőkeköltség nem terheli a fogyasztói árakat, több mint hiba, mert a költségek a nemzetgazdaság számára egyértelműen adódnak, ha tehát a fogyasztó nem fizeti a jelentkező költségeket, akkor az adófizetőknek kell állni a számlákat. Ami még ennél is fontosabb, egy ilyen fajta árpolitika olyan hamis információkat ad a társadalom szereplőinek – üzleti, lakossági szféra – amelyben minden jövőre vonatkozó gazdasági kalkuláció légből kapott lesz és a gazdasági döntések hamis irányokat jeleznek.

A 40%-osra „kiharcolt” hazai beszállítói arány, igazából az a mézesmadzag, amelynek valóságtartalma súlyosan megkérdőjelezhető. Az atomerőmű ugyanis egy nagyon különös, kifinomult és zárt technikai-, műszaki rendszer, különös tekintettel az biztonság mindent megelőző követelményével. Ráadásul az esetleges 40%-os hazai beszállító arány **alig fele**, a normális nemzetgazdasági beruházásoknál szokásos hazai részaránynak. Kétségtelen, a 3-4 ezermilliárdos beruházás foglalkoztatás bővülést és piacot teremt a hazai szereplők számára, de atomerőmű építés esetén, ezek a hatások csak töredéke annak, amelyeket a nemzetgazdaság más területein, hasonló nagyságú beruházások generálhatnak.

Dr. Hegedűs Miklós